

Keke-sertifikaatin itsearviointin uudistukset

Aikuis-KEKE -hanke

VirtuaaliKYLÄ-seminaari
Asikkala 22.11.2012

Erkka Laininen
OKKA-säätiö

OKKA
OPETUS-, KASVATUS-
JA KOULUTUS-
ALOJEN SÄÄTIÖ

OKKA

OPETUS-, KASVATUS-
JA KOULUTUS-
ALOJEN SÄÄTIÖ

- Perustettu 1997 Ammattikoulutussäätiön ja Opetusalan koulutussäätiön yhdistymisen myötä
- Taustayhteisöinä Opetusalan Ammattijärjestö OAJ, valtakunnallisia ammatillisia opettajayhdistyksiä sekä Lastentarhanopettajaliitto
- Toiminta-aloina koulutus, tutkimus, julkaisut, apurahat ja erillisprojektit
- Vastaa Oppilaitosten kestävän kehityksen sertifiointista

www.okka-saatio.com

Oppilaitosten kestävä kehityksen sertifiointi

Hallinta ja
kehittäminen:

OKKA-säätiö

Oppilaitosten kestävä kehityksen kriteerit

- Kehittämisen työkalu
- Sertifikaatin myöntämisen perusta

Yhteistyötahot:

OKM, YM, OAJ, OPH,
Suomen ympäristöopisto
SYKLI, Eco-One, Suomen
Ympäristökasvatuksen
Seura, ammattikorkea-
koulut ja yliopistot

Auditoijaverkosto (65 auditoijaa)

- Ulkoiset auditoinnit
- Käytäntöjen levittäminen
- Sertifiointin kehittäminen

Tukimateriaali

- Arviointityökalut
- Esimerkit ja taustat
- Palvelu www-sivuilla

Opettajien koulutus

- Keke-ohjelmat
- Itsearviointi ja auditointi
- Yli 1000 opettajaa
2002-2011

46 sertifioitua
oppilaitosta 10/2012

Koulut ja oppilaitokset

- Kestävä kehitys opetukseen ja toimintakulttuuriin
- Henkilöstön ja oppilaiden hyvinvoinnin edistäminen
- Jatkuva parantaminen

Kestävän kehityksen toimintasuunnitelmien ja sertifiointien edistäminen ammatillisissa oppilaitoksissa -hanke (8/2011 – 12/2012)

- Koordinaattori Savonlinnan ammatti- ja aikuisopisto, muut kumppanit Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä, Koulutuskeskus Salpaus, Hyria koulutus ja Omnian ammattiopisto. Hankkeen asiantuntijatahoina toimivat OKKA-säätiö ja Osuuskunta Eco-One.
- Rahoitus OPH
- Tavoitteet: Tuetaan koulutuksen, konsultoinnin ja vertaisarviointien keinoin koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosyksiköiden kestävän kehityksen työn organisointia, toimintaohjelmien rakentamista, kestävän kehityksen kytkemistä osaksi toimintajärjestelmää ja laadunhallintaa sekä opetuksen ja ammattiosaamisen näyttöjen ja arjen kestävän kehityksen käytäntöjen kehittämistä.
- Kestävän kehityksen itsearviointiin ja sertifikaatin tavoitteluun tarjotaan hankkeessa oppilaitosyksikkökohtaista tukea.
- Hankkeen levitettävänä tuotoksina syntyvät kuvaukset kumppaneina olevien koulutuksen järjestäjien kestävän kehityksen toimintamalleista.
- Hankkeessa kehitettiin keke-sertifioinnin opetuksen arvioinnin työkaluja.

Ammatilliset perustutkinnot

Opetuksen arvioinnin uudet työkalut, kriteerit 15-21

www.koulujaymparisto.fi/sivu.php?id=24220

OKKA

Ammatilliset perustutkinnot: opetuksen arvioinnin kriteerit

Työprosessin sekä työmenetelmien, välineiden ja materiaalien hallinta

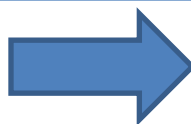
15. Opetus antaa valmiuksia oman ammattialan järjestelmien ja prosessien toiminnan ja niiden kestäväen kehityksen näkökohtien ymmärtämiseen sekä oman työn suunnitteluun kokonaisuutena kestäväen kehityksen periaatteiden mukaisesti.

16. Opetus antaa valmiuksia oman ammattialan työmenetelmien, välineiden ja materiaalien arviointiin ja valintaan kestäväen kehityksen näkökulmasta.

Työn perustana olevan tiedon hallinta

17. Opetus lisää tietoa vastuullisesta yritystoiminnasta, oman ammattialan kestäväen kehityksen säädöksistä, määräyksistä ja sopimuksista sekä teknologista ratkaisusta, työmenetelmistä ja hallintajärjestelmistä.

18. Opetus auttaa ymmärtämään ympäristömuutosten, yhteiskunnallisten muutosten ja teknologian kehityksen vaikutuksia omalla ammattialalla.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot

19. Opetus lisää tietoa kestävän kehityksen merkityksestä ihmisen tulevaisuudelle sekä vaikuttamisen mahdollisuuksista omassa elämässä ja työyhteisön jäsenenä. Opetus tukee opiskelijoiden ammattietiikan kehittymistä ja omien arvojen muodostumista.

20. Oppilaitoksessa ja sen ulkopuolisissa oppimisympäristöissä tarjotaan opiskelijoille kokemuksia ympäristön ja kulttuurien monimuotoisuudesta, sekä mahdollisuuksia turvallisten, terveellisten ja ympäristövastuullisten toimintatapojen sekä sosiaalisten ja kulttuuristen taitojen harjoitteluun.

21. Oppilaitos tarjoaa opiskelijoille aitoja osallistumisen ja vaikuttamisen kokemuksia sekä mahdollisuuksia osallistua työelämän kestävän kehityksen käytäntöjen suunnitteluun tai lähiympäristössä tai paikallisyhteisössä tapahtuviin osallisuushankkeisiin.

Opetusmenetelmät ja oppimispolku

22. Kestävän kehityksen opetuksessa käytetään opiskelijoita aktivoivia, osallistavia ja yhteisöllisyyttä tukevia opetusmenetelmiä.

23. Kestävän kehityksen opetus toteutuu tutkinnon läpi etenevänä suunnitelmallisena oppimispolkuna.

Opetuksen kriteerit ja arviointinäkökulmat

Luonnonvara- ja ympäristöala

ARVIOINTI-ALUE 1

1. Tuotteen/ palvelun elinkaari ja suunnittelu

4. Turvallisuus-asioiden hallinta

2. Materiaalitehokkuus ja päästöjen hallinta

3. Energiatehokkuus

KRITEERIT 15 ja 16

Työprosessin, työmenetelmien, välineiden ja materiaalien hallinta

5. Liiketoiminta ja yrittäjyys

ARVIOINTI-ALUE 2

1. Vastuullisuus ammattialalla

2. Kestävää kehitystä edistävä teknologia

3. Ammattialan historia ja toimintaympäristön muutokset

KRITEERIT 17 ja 18

Työn perustana olevan tiedon hallinta

ARVIOINTI-ALUE 4

KRITEERIT 22 ja 23

Opetusmenetelmät ja oppimispolku

ARVIOINTI-ALUE 3

3. Toimiminen erilaisissa oppimisympäristöissä

1. Kestävän kehityksen merkitys ja omat vaikuttamisen mahdollisuudet

2. Kestävän kehityksen arvovalinnat ja ammattietiikka

KRITEERIT 19, 20 ja 21

Elinikäisen oppimisen avaintaidot

4. Opiskelijoiden osallistuminen ja vaikuttaminen

1. Tuotteen/palvelun elinkaari ja suunnittelu

- **Luonnonjärjestelmien ja alan tuotantoekosysteemien toiminta**
- **Alan tuotantoketjut ja tuotteiden elinkaaren kestävä kehityksen näkökohdat** (elintarvikeketju, kasvi- ja eläintuotanto, kalatalous, metsätalouden tuotantoketju: mm. ravinne- ja kasvihuonekaasupäästöt, materiaalien, veden ja energian kulutus, tuotannon eettiset näkökohdat, vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen, kulttuuriperintö, maaseudun elinkelpoisuus, omavaraisuus, ym.)
- **Kestävän kehityksen huomioon ottaminen tuotannon /palveluiden suunnittelussa, esim.** viljelylajikkeet ja -kierto, viljelymenetelmät ja lannoitteiden käyttö, maan kasvukunnon ylläpito ja eroosion ehkäisy, ravinne- ja metaanipäästöjen hallinta, luomutuotanto, arvokkaiden biotooppien suojelu, ympäristöstä välilliset kasvinsuojelutoimenpiteet, eläinten hyvinvointi, kulttuuri-maiseman ja rakennusperinnön säilyttäminen, kestävä metsänhoito ja vaurioiden minimointi metsätöissä, ympäristönäkökohtien huomioiminen sekä luonto- ja ympäristökasvatus luonto- ja elämyspalveluiden toteutuksessa, kalakantojen hoito

OKKA

Luonnonvara- ja ympäristöala

KRITEERIT

15 ja 16

Työprosessin, työmenetelmien, välineiden ja materiaalien hallinta

2. Työprosessin materiaalitehokkuus

- **Materiaalitehokkuus työn suunnittelussa ja toteutuksessa, esim.**
 - hankinnat: hankintojen tarpeellisuus, tilauskoot, pakkausten kierrätettävyys ja uudelleenkäyttö, tavaroiden yhteiskäyttö, vuokraus tai leasing ostamisen sijaan, materiaalien ja tuotteiden ekologisuus, turvallisuus ja eettisyys, kertakäyttöisten materiaalien ja tuotteiden käytön minimointi, työvälineiden ja koneiden kestävyys, korjattavuus, huollettavuus, monikäyttöisyys, energiatehokkuus, turvallisuus ym.
 - tarvikkeiden ja materiaalien tehokas hyödyntäminen, hävikin ehkäisy
 - koneiden, laitteiden ja välineiden huolto
 - tuotantokasvien ja rehun hävikin minimointi
 - optimaalinen lannoitus ja ruokinta/ravinnetasapaino
 - sähköinen viestintä, arkistointi ja laskutus
 - kemikaalien käytön vähentäminen ja haitattomat vaihtoehdot
- **Jätteiden lajittelun ja kierrätyksen toteutus työympäristössä**
- **Ongelmajätteiden käsittelyn ja varastoinnin järjestäminen**
- **Jätevesien, valumavesien, lietteiden ja lannan käsittely ja hyötykäyttö**

3. Työprosessin energiatehokkuus

- **Energiatehokkuus työn suunnittelussa ja toteutuksessa, esim.**
 - rakennusten ja tuotantotilojen lämmitys, valaistus ja ilmastointi ym. energiaa kuluttavat järjestelmät ja laitteet ja niiden oikeat säädöt
 - rakennusten energiatehokkuus ja sen parantaminen
 - uusiutuvien energiamuotojen hyödyntäminen tuotannossa
 - hukkalämmön hyödyntäminen, ilmalämpöpumput
 - energiatehokkaat kylmälaitteet, oikeat lämpötilat, tavaroiden asettelu tilaan
 - vesijärjestelmän virtaama, käyttöveden lämpötila, vettä säästävät laitteet
 - laitteiden säännöllinen huolto ja puhdistus sekä toimintakunnon seuranta
 - pesukoneet: täydet koneelliset, energiaa ja vettä säästävät ohjelmat
 - sopivan ja energiatehokkaan koneen tai laitteen valinta eri työtilanteissa
 - ajojen, kuljetusten ja liikkumisen energiatehokas suunnittelu
 - tietojärjestelmän laitteiden energiatehokas käyttö

4. Työprosessin turvallisuus

- **Riskien tunnistaminen ja turvallisuusasioiden hallinta, esim.**
 - turvallisuus/pelastussuunnitelma ja turvallisuusohjeet
 - työtehtävien ergonomia, fyysinen ja henkinen kuormitus
 - työpaikan lämpöolot, valaistus ja sisäilma
 - paloturvallisuus, palohälyttimet eri tiloissa, poistumistiet ym.
 - työtilojen vaarapaikkojen turvallisuus ja varoitusmerkinnät
 - vaarallisten aineiden ominaisuudet, käyttöturvallisuustiedotteet ja suojaruuvit, kemikaalien ja ongelmajätteiden säilytys ja käsittely
 - koneiden ja laitteiden turvallinen käyttö, sähköturvallisuus
 - eläintautien leviämisen ehkäisy ja elintarviketuotannon tuoteturvallisuudesta ja hygieniasta huolehtiminen työprosessissa
 - eläinten turvallinen käsittely
 - siisteyden ja järjestyksen ylläpito työympäristössä
 - asiakasturvallisuuden hallinta luonto- ja ohjauspalveluissa

5. Liiketoiminta ja asiakaspalvelu

- **Ekotehokkuuden ja työsuojelun merkitys liiketoiminnan tulokselle**
- **Kestävän kehityksen hyödyntäminen alan yritystoiminnassa**
- **Laatu-, ympäristö- ja turvallisuusjärjestelmien ja sertifiikaattien vaatimukset**
- **Kestävä luonto/maatilamatkailu, kulttuuriympäristön hyödyntäminen**
- **Bioenergiantuotannon mahdollisuudet**
- **Asiakkaan opastaminen ympäristö-, terveys- ja eettisissä valinnoissa**
- **Erilaisten ja eri kulttuuritaustaisten asiakkaiden kohtaaminen**
- **Asiakkaan hyvinvoinnin ja elämänlaadun lisääminen**

1. Vastuullinen yritystoiminta

- **Ammattialan kestävä kehityksen ohjelmat ja sitoumukset, esim.**
 - Elinkeinoelämän keskusliiton linjaukset vastuullisesta yritystoiminnasta
 - EU:n ja Suomen maatalousorganisaatioiden kestävä kehityksen strategiat
 - elintarvikealan laatustrategia ja ympäristötavoitteet
 - meijerialan kansallinen laatutyön malli
 - luomutuotannon säädökset
 - kestävä matkailun periaatteet, kestävä luontomatkailu (Metsähallitus)
 - alan yritysten omat kestävä kehityksen politiikat ja sitoumukset
 - maatilojen energiaohjelma ja energiakatselmukset
 - kestävä metsänhoidon yleiseurooppalaiset periaatteet, kansallinen metsäohjelma, hyvän metsänhoidon suosituksukset
 - Kasvihuonealan ympäristöopas
 - EU:n yhteinen kalastuspolitiikka
 - Valtioneuvoston vesiensuojelun tavoiteohjelma
 - Euroopan kalatalousrahaston (EKTR) tuki kestävälle kalataloudelle
- **Alaa koskevat ympäristö- ja työturvallisuussäädökset, esim.**
 - rakentaminen ja maankäyttö
 - maatalouden EU-direktiivit ja ympäristötukijärjestelmä
 - ympäristön-, vesien- ja luonnonsuojelu, maatilojen ympäristöluvut
 - kuluttajansuojelu, terveydensuojelu, elintarvikelainsäädäntö
 - kasvinsuojelu ja torjunta-ainelainsäädäntö, eläinsuojelu
 - työturvallisuus ja työterveys
 - jätelainsäädäntö, kemikaalilainsäädäntö
 - metsästyks ja kalastus, jokamiehenoikeuksiin liittyvä lainsäädäntö

2. Kestävän kehityksen teknologia ja käytännöt

- **Alan kestävä kehitystä edistävä teknologia ja sen kehitys, esim.**
 - viljelymenetelmät ja -teknologia, luomuviljely
 - automaatoratkaisut (esim. lypsyrobotit, ruokinta-automaatiikka)
 - maa- ja metsätalouden vesiensuojeluratkaisut ja -teknologia
 - bioenergiantuotanto ja bioenergian hyödyntäminen
 - materiaalien kierrätysjärjestelmät
 - ajoneuvoteknologian kehittyminen
 - valaisinteknologian kehitys (esim. kasvihuonetuotanto)
 - suljettu vesikierto kasvihuonetuotannossa
 - tietotekniset ratkaisut (esim. paikkatietojärjestelmät)
 - geeniteknologian kehitys
 - ympäristöystävälliset kasvinsuojeluteknologiat, biologinen torjunta
 - kiinteistöjen ja tuotantotilojen energiatehokkuutta parantavat ratkaisut

3. Ammattialan historia ja toimintaympäristön muutokset

- **Ammattialan historia, tuotteiden, teknologian, työmenetelmien ja välineiden kehitys**
- **Yhteiskunnallinen ohjaus kestävä kehityksen asioissa (esim. lainsäädännön, verotuksen ja tukijärjestelmien muutokset)**
- **Kuluttajien käyttäytymisen muutokset, eettiset ja ympäristöperusteiset valinnat**
- **Globalisaation vaikutukset elintarvikekauppaan**
- **Ravinnon riittävyys globaalisti ja vaikutukset elintarvikekauppaan**
- **Maa- ja metsätalouden rakennemuutoksen vaikutukset Suomessa, Euroopassa ja globaalilla tasolla**
- **Ympäristömuutosten vaikutukset ammattialaan, esimerkkejä:**
 - ilmastonmuutoksen vaikutukset maa- ja metsätalouteen: mm. lajistomuutokset, kasvukausi ja kasvu, sadanta, lämpötila, kasvitautien ja tuhoeläinten levinneisyys, viljelyala, viljely- ja metsänhoitotoimenpiteet, tuotannon kannattavuus, energiatehokkuuden vaatimus ja sen vaikutus yritystoimintaan, kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä vaatimusten vaikutukset, ilmasto-olosuhteiden muutosten vaikutukset luonto- ja elämysmatkailuun, ym.
 - luonnon monimuotoisuuden kaventumisen vaikutukset maa- ja metsätalouden harjoittamiseen
 - vesistöjen rehevöitymisen vaikutus maa- ja metsätalouden toiminnan sääntelyyn
 - eroosio, veden riittävyys, suolaantuminen, saastuminen, kuivuus ym. globaaleina maa- ja metsätalouden haasteina
 - eläintautien leviäminen

1. Kestävän kehityksen merkitys ja omat vaikuttamisen mahdollisuudet

- **Ympäristöongelmien ja kestävän kehityksen kysymysten taustat, esim.** ilmastonmuutos, luonnonvarojen riittävyys, monimuotoisuuden kaventuminen, kalakantojen ehtyminen, vesistöjen rehevöityminen, eroosio, aavikoituminen, ympäristön saastuminen, ravinnon ja veden riittävyys, ihmisoikeudet, kehitysmaiden tuotanto-olosuhteet ja tuottajien oikeudet, lapsityövoiman käyttö, kulttuuriperinnön merkitys ja suojelu
- **Ympäristön, talouden ja hyvinvoinnin yhteydet ja ristiriidat**
- **Ihmisen toiminnan vaikutus ilmastonmuutokseen, yritysten, yhteiskunnan ja kuluttajien vastuu ilmastonmuutoksen torjunnasta**
- **Vaikuttaminen kansalaisena ja kuluttajana, kestävät toimintatavat omassa elämässä**
- **Vaikuttamisen mahdollisuudet ammattilaisena kestävän kehityksen asioihin (oman työn ja työyhteisön kehittäminen)**
- **Työhyvinvoinnin edistäminen ja oman työkyvyn ylläpito**

3. Toimiminen erilaisissa oppimisympäristöissä

Ulkopuolisten oppimisympäristöjen hyödyntäminen, esim.

- Kokemukset ja elämykset luonnossa tai rakennetussa ympäristössä
- Ympäristön muutoksen ja ihmisen toiminnan vaikutusten tarkastelu ja arviointi, ympäristön esteettisten ominaisuuksien arvottaminen
- Kokemukset kulttuurista ja taiteesta aidoissa ympäristöissä
- Vuorovaikutustilanteet, erilaisten kulttuurien kohtaaminen
- Mainosten analysointi, kaupan tuotteiden alkuperä, yritysvierailut
- Materiaalivirtojen hallintaan, ympäristöteknologiaan ym. tutustuminen (alan yritykset, kierrätyskeskus, jätteenkäsittelylaitos, vedenpuhdistamo, ym.)

Oppilaitoksen oman ympäristön hyödyntäminen, esim.

- Kestävien työtapojen ja teknologian käytön harjoittelu
- Ympäristövastuullisten toimintatapojen harjoittelu oppilaitoksen arjessa (energian ja veden säästö, materiaalien säästävä käyttö)
- Sosiaalisten taitojen harjoittelu opetuksessa ja oppilaitoksen arjessa

OKKA

Luonnonvara- ja ympäristöala

KRITEERIT 19, 20 ja 21

Elinikäisen oppimisen avaintaidot

2. Kestävän kehityksen arvovalinnat ja ammattietiikka

- **Kestävän kehityksen kysymysten käsittely ammattietiikan näkökulmasta, esim.** luonnon kunnioittaminen ja monimuotoisuuden turvaaminen; metsien ja luonnon käyttöön, maatalouteen, metsästykseseen ja kalastukseen liittyvien ristiriitojen käsittely; luonnonvarojen kestävä käyttö; eettisesti vastuullinen kuluttaminen ja hankinnat; reilu kauppa; kehittyvien maiden tuotanto-olosuhteet ja lapsityövoiman käyttö; yritysten voiton maksimoinnin, jatkuvan talouskasvun ja kestävän kehityksen välinen ristiriita; geeniteknologian edut ja riskit; tuotantoeläinten kohtelu; markkinoinnin etiikka; ympäristön kulttuurihistoriallisten ja esteettisten arvojen merkitys; globaali ja ylisukupolvinen oikeudenmukaisuus; hyvä elämä ja onnellisuus
- **Omien kulutus- ja elämäntapavalintojen eettisyys**
- **Yhdenvertaisuus ja erilaisuuden hyväksyminen työssä**

4. Opiskelijoiden osallistuminen ja vaikuttaminen

Esimerkkejä opiskelijoiden osallistumisesta:

- Oppilaitoksen kestävän kehityksen työ (esim. kartoitukset, kestävän kehityksen ryhmä, keke-ohjelman suunnittelu, tapahtumat, viestintä)
- Oppilaitoksen ympäristöasioiden, viihtyisyyden, terveellisyyden tai turvallisuuden parantaminen
- Opetuksen ja oman oppimisen suunnittelu, arviointi ja kehittäminen
- Mukanaolo yhteisistä asioista päättävissä työryhmissä
- Osallistuminen työssäoppimispaikan kestävän kehityksen käytäntöjen parantamiseen
- Osallistuminen kestävän kehityksen hankkeisiin

Kriteeri 15: Opetus antaa valmiuksia oman ammattialan järjestelmien ja prosessien toiminnan ja niiden kestävän kehityksen näkökohtien ymmärtämiseen sekä oman työn suunnitteluun kokonaisuutena kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti.

Kriteeri 16: Opetus antaa valmiuksia oman ammattialan työmenetelmien, välineiden ja materiaalien arviointiin ja valintaan kestävän kehityksen näkökulmasta.

**Kuvitteellinen
esimerkki
arviointilomakkeen
täytöstä**

Pisteet	Miten hyvin arviointinäkökulman aiheet toteutuvat tutkinnon opetuksessa (amatilliset opinnot ja ATTO-aineet mukaan lukien)?
0	Ei lainkaan
1	Opetuksessa on vain yksittäisiä esimerkkejä näkökulman aiheiden käsittelystä
2	Runsaasti esimerkkejä näkökulman käsittelystä jokapäiväisessä työn suunnittelussa ja toteutuksessa
3	Lisäksi opetuksessa käsitellään näkökulman aiheiden kytkeytymistä laajempiin kokonaisuuksiin (esim. työpaikan järjestelmät, tuotteen elinkaari, ammattialan toimintaympäristö)

Arviointinäkökulma	Opetusesimerkit aiheiden käsittelystä (max. 5kpl): <i>Miten opiskelijat perehdytetään näkökulman aiheisiin?</i> Kirjaa esimerkki LYHYESTI ja lisäksi ko. tutkinnon osa
1. Tuotteen/palvelun elinkaari ja suunnittelu	<p>TUTKINNON OSAT: Matkailu- ja ravitsemispalveluissa toimiminen (MARATO), Fysiikka ja kemia</p> <ul style="list-style-type: none"> elintarvikkeiden tuotantoketju ja elinkaarivaikutukset: ryhmätyönä valitun tuotteen elinkaaren kuvaaminen sekä ympäristö- ja eettisten vaikutusten tarkastelu (yhdistetty toteutus: MARATO + FYS/KEM); vierailu maatilalle ja elintarvikkeiden jalostuslaitokseen; opetusfilmi kehitysmaiden maataloustuotannon ympäristö- ja eettisistä kysymyksistä luento matkailuelinkeinon globaaleista ympäristövaikutuksista, harjoitustehtävä ryhmissä: kestävän matkailuyrityksen toiminta tutustuminen oppilaitoksen opetuskeittiön hankintoihin (mm. elintarvikehankintojen ympäristö- ja eettisten näkökohtien huomioiminen, ympäristömerkinnät, pakkausten vähentäminen, lähi- ja luomuruoka, laitehankintojen kestävän kehityksen kriteerit, kestävän kehityksen huomioiminen tarjouspyynnöissä) <p>TUTKINNON OSA: Luonaruokien/annosruokien valmistus</p> <ul style="list-style-type: none"> teemapäivät: ruokalistan suunnittelu, raaka-aineiden valinta ja ruuan valmistus, esim. lähiruoka/luomuruoka <p>Valinnaisissa tutkinnon osissa elinkaariajattelu on osa jokapäiväistä työn suunnittelua ja toteutusta, opettaja valvoo ja ohjaa tarvittaessa toimintaa.</p>
PISTEET (0-3)	3

**Kirjaa edustavia
esimerkkejä
opetuksen
käytännön
toteutuksesta.**

**HUOM! Kaikkia
tutkinnon osia ja
esimerkkejä ei
tarvitse luetella.**

Arviointiryhmät

Arviointi tapahtuu tutkintokohtaisissa arviointiryhmissä. Arvioinnissa otetaan huomioon **ammattillisten tutkinnon osien** ja **ATTO-aineiden** opetus.

Arviointi voidaan tehdä seuraavilla tavoilla:

1. Ammatillisten aineiden ja ATTO-aineiden opettajat tekevät arvioinnin yhteisessä ryhmässä.
2. Mikäli ATTO-opettajat opettavat useiden tutkintojen opiskelijoita, voidaan ATTO-aineiden arviointi tehdä ATTO-aineiden opettajien ryhmätyönä ja toimittaa tulokset eri tutkintojen arviointiryhmien käyttöön.
3. Ammattiaineiden arvioinnin tuloksia voidaan myös täydentää myöhemmin ATTO-aineiden näkökulmalla.

Arvioinnin vaiheet

1. Ryhmä keskustelee aluksi, miten arviointinäkökulman mind-map diassa kuvatut esimerkkiaiheet toteutuvat tutkinnon opetuksessa ja kirjaa arviointilomakkeeseen LYHYESTI käytännön esimerkkejä aiheiden käsittelystä opetuksessa.
2. Seuraavaksi ryhmä pisteyttää näkökulman lomakkeessa kuvatun arviointiasteikon mukaisesti (0-3 pistettä). HUOM! Pisteytyksen sanalliset kuvaukset vaihtelevat hieman eri kohdissa. Lukekaa kuvaukset huolella läpi ennen pisteiden antamista.
3. Kun ryhmä on saanut valmiiksi yhden arvioinnin osa-alueeseen, kirjataan ko. alueeseen liittyvät kehittämistarpeet ylös lomakkeessa olevaan laatikkoon.

Pisteytys ja sertifiikaatin vaatimukset

Arviointialueista on mahdollisuus saada pisteitä seuraavasti:

- Arviointialue 1 (kriteerit 15 ja 16): 5 arviointinäkökulmaa x 3 pistettä = max. 15 pistettä
- Arviointialue 2 (kriteerit 17 ja 18): 3 arviointinäkökulmaa x 3 pistettä = max. 9 pistettä
- Arviointialue 3 (kriteerit 19, 20 ja 21): 4 arviointinäkökulmaa x 3 pistettä = max. 12 pistettä
- Arviointialue 4 (kriteerit 22 ja 23), 2 kriteeriä x 3 pistettä = max. 6 pistettä

Yhteensä **max. 42 pistettä.**

Sertifiikaatin pisterajavaatimukset

- Kaikista arviointialueista on saatava yhteensä **vähintään 24 pistettä.**
- Lisäksi minkään arviointinäkökulman pistemäärä arviointialueissa 1-3 ei saa olla 0.
- Arviointialueesta 4 ei ole pakko saada yhtään pistettä.

Aikuis-KEKE -hanke (Aikuiskoulutuksen kestävä kehityksen sisällöt, menetelmät ja kriteerit, 8/2011 – 12/2012)

- Koordinaattori Hyria koulutus, muut partnerit Koulutuskeskus Tavastia, Savon ammatti- ja aikuisopisto, PSK-Aikuisopisto, OKKA- säätiö, Osuuskunta Eco-One ja Suomen ympäristöopisto SYKLI.
- Rahoitus OPH
- Tavoitteet:
 - Suunnitellaan malli kestävä kehityksen sisällyttämisestä ammatillisen tutkintotavoitteisen lisäkoulutuksen (ammatti- ja erikoisammattitutkinnot) toteutukseen
 - Tuetaan hankkeessa mukana olevien oppilaitosten valmistavan koulutuksen, työssäoppimisen ja tutkintotilaisuuksien kehittämistä.
 - Laaditaan sovellusohje kestävä kehityksen kriteereistä ammatillisen aikuiskoulutuksen tarpeisiin.

Aikuis-KEKE –hankkeessa kehitettäviä työkaluja

- Aikuiskoulutuksen kestävä kehityksen prosessimalli
- Kestävä kehityksen kriteerit ja itsearviointityökalut aikuiskoulutukseen
- Kestävä kehityksen pedagoginen malli
- Koulutusalaakohtaiset kestävä kehityksen tarkistuslistat
- KEKE-täydennyskoulutusmalli ammatillisen aikuiskoulutuksen opettajille (toteuttajana SYKLI vuosina 2013 ja 2014)

Hankkeen tuotokset verkossa:

www.koulujaymparisto.fi -> linkki sivun oikeassa laidassa

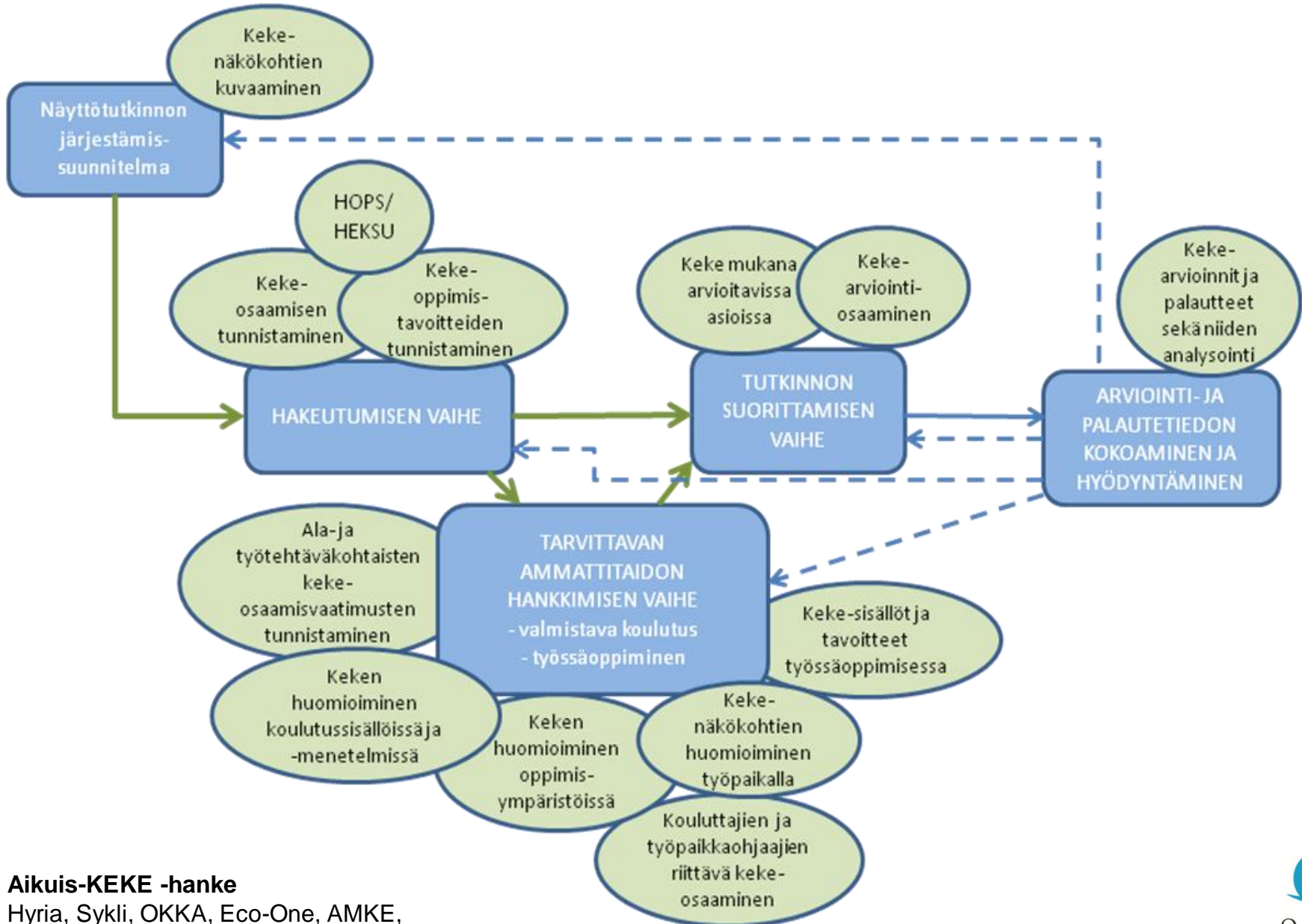
(suora sivun osoite: www.koulujaymparisto.fi/sivu.php?id=28000)

Ammatillisen tutkintotavoitteisen aikuiskoulutuksen keke-kriteerit

- Aikuis-KEKE -hankkeessa kehitetyt kriteerit soveltuvat ammatti- ja erikoisammattitutkintojen sekä aikuisten näyttötutkintoina toteutettavien perustutkintojen tutkintoprosessin arviointiin.
- Kriteerit otetaan käyttöön vuoden 2013 puolivälissä sertifiointiauditointeihin.
- Kriteereillä arvioidaan opetuksen toteutuksen osuus aikuiskoulutuksen oppilaitosten hakiessa sertifikaattia.
- Ammatillista perus- ja aikuiskoulutusta antavan oppilaitoksen hakiessa/päivittäessä sertifikaattia kriteereitä käytetään aikuiskoulutuksen tutkintojen arviointiin myöhemmin annettavien ohjeiden mukaisesti.

Aikuiskoulutuksen kestävä kehityksen prosessimalli

Aikuis-KEKE -hanke

Hyria, Sykli, OKKA, Eco-One, AMKE, pilottiopitokset

Prosessin vaihe

1. HAKEUTUMISEN VAIHE:
Henkilökohtaistaminen,
osaamisen tunnistaminen

TARVITTAVAN AMMATTITAIIDON
HANKKIMISEN VAIHE

2. Näyttötutkintoon
valmistavan koulutuksen
suunnittelu ja toteutus

Kestävän kehityksen kriteerit (esitys)

KRITEERI 1: Oppilaitos varmistaa, että tutkinnon henkilökohtaistamisessa tunnistetaan ja arvioidaan tutkinnon suorittajan kestävän kehityksen osaaminen tutkinnon perusteiden osaamisvaatimusten pohjalta.

KRITEERI 2: Valmistavan koulutuksen sisällöissä ja toteutuksessa on otettu huomioon

- a) tutkinnon perusteiden mukaiset, konkreettiseksi vaatimuksiksi avatut kestävän kehityksen osaamisvaatimukset,
- b) erikseen tunnistetut ammattialan ja työtehtävien muut keskeiset kestävän kehityksen näkökohdat ja osaamisvaatimukset, jotka eivät sisälly tutkinnon perusteisiin.

KRITEERI 3: Oppilaitoksen omien ammatillisten oppimisympäristöjen keskeiset ympäristö-, turvallisuus-, hyvinvointi- ja kulttuuriset näkökohdat on kartoitettu ja otettu huomioon työkäytäntöjen suunnittelussa ja ohjeistuksissa.

Oppimisympäristöjen työmenetelmien ja -materiaalien sekä teknologisten ratkaisujen valinnassa on otettu huomioon tutkinnon kestävän kehityksen osaamistavoitteet sekä ammattialalla käytössä olevat kestävän kehityksen ratkaisut.

KRITEERI 4: Valmistavassa koulutuksessa käytetään suunnitelmallisesti opetusmenetelmiä, joilla tuetaan kestävän kehityksen tietojen, taitojen, arvojen ja asenteiden omaksumista.

KRITEERI 5: Oppilaitos on varmistanut, että kouluttajilla on riittävä kestävän kehityksen osaaminen opetuksen sisältöjen, alakohtaisten kestävän kehityksen ratkaisujen ja pedagogisen osaamisen osalta.

Prosessin vaihe

TARVITTAVAN AMMATTIT AidON HANKKIMISEN VAIHE

3. Työssäoppimisen
suunnittelu ja ohjaus

4. TUTKINNON
SUORITTAMISEN VAIHE:
Ammattitaidon
osoittaminen ja arviointi

5. ARVIOINTI
Palautetiedon
kokoaminen ja
hyödyntäminen

Kestävän kehityksen kriteerit (esitys)

KRITEERI 6: Ammattialan ja työtehtävien keskeiset kestävän kehityksen näkökohdat on otettu huomioon työssäoppimisessa. Työssäoppimisen kestävän kehityksen oppimistavoitteita on suunniteltu ja käsitelty yhdessä työpaikkaohjaajien kanssa.

KRITEERI 7: Tutkinnon perusteiden mukaiset kestävän kehityksen osaamisvaatimukset arvioidaan tutkintotilaisuuksissa. Kestävän kehityksen osaamisvaatimukset, arvioinnin kohteet ja arviointikriteerit on tarvittaessa avattu ja kirjattu konkreettisiksi arviointiperusteiksi sekä käsitelty yhdessä arviointiin osallistuvien kanssa.

KRITEERI 8: Oppilaitos seuraa ja arvioi kestävän kehityksen sisältöjen toteutumista valmistavassa koulutuksessa ja työssäoppimisessa sekä tutkinnon suorittajien kestävän kehityksen osaamista tutkintotilaisuuksissa. Arviointi- ja palautetietoa hyödynnetään tutkintoprosessin kehittämisessä.

1) Osaamisen tunnistaminen ja tutkinnon henkilökohtaistaminen

KRITEERI 1: Oppilaitos varmistaa, että tutkinnon henkilökohtaistamisessa tunnistetaan ja arvioidaan tutkinnon suorittajan kestävän kehityksen osaaminen tutkinnon perusteiden osaamisvaatimusten pohjalta.	
☐ Tutkinnon henkilökohtaistamisessa ei tunnisteta ja arvioida tutkinnon suorittajan kestävän kehityksen osaamista.	0 p
☐ Tutkinnon suorittajan kestävän kehityksen osaamista arvioidaan ilman suunnitelmallista toimintatapaa. <i>Millä tavoin tutkinnon suorittajan kestävän kehityksen osaamista arvioidaan?</i>	1 p
☐ Tutkinnon suorittajan kestävän kehityksen osaamisen tunnistamiseen ja arviointiin on olemassa työkalut, jotka ovat käytössä tutkinnon toteutuksessa. <i>Millä tavoin ja mitä työkaluja käyttäen oppilaitos tunnistaa ja arvioi tutkinnon suorittajan kestävän kehityksen osaamisen?</i>	2 p
Esimerkkejä työkaluista: <ul style="list-style-type: none">• Lista avatuista tutkinnon perusteiden kestävän kehityksen osaamisvaatimuksista esim. tutkintotilaisuuden ohjeessa tms. asiakirjassa• Kestävän kehityksen osaamisen kartoitustyökalu, haastattelukysymykset tai arviointikohdat esim. henkilökohtaistamislomakkeessa	
☐ Tutkinnon suorittajan kestävän kehityksen osaamisen tunnistamiseen ja arviointiin on olemassa menettely ja ohjeet, jotka on kirjattu esimerkiksi tutkinnon järjestämissuunnitelmaan tai oppilaitoksen laatujärjestelmään. <i>Mihin asiakirjaan kestävän kehityksen osaamisen tunnistamisen ja arvioinnin menettelyt/ohjeet on kirjattu?</i>	3 p
Kriteeriin liittyvät kehittämistarpeet	

Kriteerin 1 arviointi

Puuttuva (0 p)	Käynnistynyt (1 p)	Kehittynyt (2 p)	Vakiintunut (3 p)
<p>Tutkinnon henkilökohtaistamisessa ei tunnisteta ja arvioida tutkinnon suorittajan kestävän kehityksen osaamista.</p>	<p>Tutkinnon suorittajan kestävän kehityksen osaamista arvioidaan ilman suunnitelmallista toimintatapaa.</p>	<p>Tutkinnon suorittajan kestävän kehityksen osaamisen tunnistamiseen ja arviointiin on olemassa työkalut, jotka ovat käytössä tutkinnon toteutuksessa.</p>	<p>(Kahden pisteen vaatimuksen lisäksi) tutkinnon suorittajan kestävän kehityksen osaamisen tunnistamiseen ja arviointiin on olemassa menettely ja ohjeet, jotka on kirjattu esimerkiksi tutkinnon järjestämissuunnitelmaan tai oppilaitoksen laatujärjestelmään.</p>

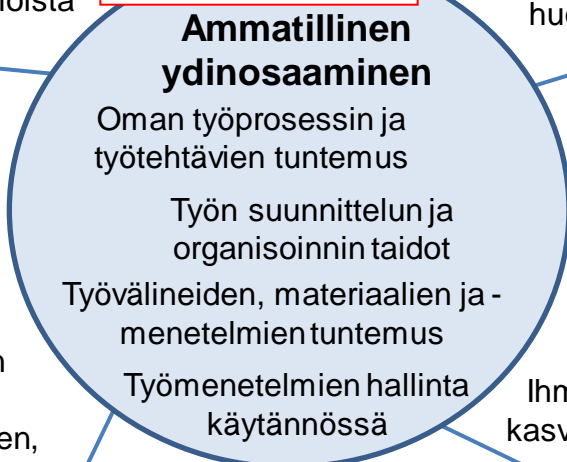
Aikuis-KEKE –tarkistuslista (luonnos)

1. Työprosessin hallinta

KESTÄVÄN KEHITYKSEN AIHEET	ARVIOINTI TUTKINTOTILAISUUDESSA	VALMISTAVA KOULUTUS JA TYÖSSÄOPPIMINEN: aiheiden käsittely
<p>a) Tuotteiden ja palveluiden suunnittelu ja hankinnat</p> <p>☐ Kestävän kehitys tuotteiden ja palveluiden suunnittelussa, hankinnoissa ja tuotevalikoimassa, esim.</p> <ul style="list-style-type: none">- raaka-aineiden ja tuotteiden ympäristöystävällisyys, turvallisuus ja eettisyys- kierrätysmateriaalien hyödyntäminen- palveluratkaisut tuotteiden korvaajana- kestävyys, huollettavuus, monikäyttöisyys ja ajattomuus- turvallisuus ja terveellisyys- valmistukseen kuluvat materiaalit ja energia- käytönaikainen energian ja aineiden kulutus ja päästöt- hävitettävyyys ja kierrätettävyyys		<p>Aikuis-KEKE -hanke Hyria, Sykli, OKKA, Eco-One, AMKE, pilottioppilaitokset</p>

**Aikuis-KEKE,
työpaja 29.3.2012**

Tieto kestävästä kehityksestä

Yleinen tieto kestävästä kehityksestä

Oman alan toimintaympäristön tuntemus ja kestävä kehityksen kytkentä omaan ammattialaan

Vaikuttamisen mahdollisuudet ammatillisena/kansalaisena

Omaan työympäristöön ja työprosessiin liittyvät keke-näkökohdat ja -vaikutukset

Oman ammattialan tuotteen tai palvelun elinkaaren keke-näkökohdat ja -vaikutukset

Tieto oman ammattialan ja yhteiskunnan muutoksesta ja tulevaisuuden skenaarioista

Työyhteisötaidot

Yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot

Yhdessä oppimisen ja kehittämisen taidot

Muiden arvostamisen taito

Monikulttuurisuus- ja kansainvälisyysosaaminen

Omasta työkyvystä ja työyhteisön hyvinvoinnista huolehtiminen

Osallistumisen ja vaikuttamisen taidot

Yhdenvertaisuuden periaatteen toteuttaminen käytännössä

”Muutosagentin” taidot: mm. ihmistuntemus, strateginen pelisilmä

Ristiriitojen käsittelyn ja ratkaisun taidot

Eettinen osaaminen

Empatian kyky

Oikeudenmukaisuuden taju

Vastuun ottaminen omasta työstä, työyhteisöstä, ympäristöstä ja globaalista yhteisöstä

Tahto toimia eettisesti oikein

Kyky arvojen ja toiminnan välisten ristiriitojen tunnistamiseen ja ratkaisuun

Itsetuntemus ja itsereflektiivisyys

Kestävä kehityksen etiikan ja oman alan ammattietiikan tuntemus

Ympäristö/sosiaalinen herkkyyks

Omien arvojen ja merkitysten muodostaminen

Kestävä kehityksen kokeminen tärkeäksi

Työ- ja oppimisympäristön tuki kestäväälle kehitykselle: toimintatavat, säännöt, resurssit, rakenteet, asenteet, arvostus

Ajattelun taidot

Kyky ongelmien ratkaisemiseen

Kyky kokonaisuuksien hahmottamiseen/ymmärtämiseen

Kyky keke-näkökohtien tunnistamiseen omassa työympäristössä/muussa elämässä

Kyky toimintatapojen vertailuun, arviointiin ja vaihtoehtoisten ratkaisujen löytämiseen (oma toiminta, työympäristön käytännöt, ym.)

Kyky omien työtapojen ja työympäristön kehittämiseen ja ”kestävien innovaatioiden” tuottamiseen

Ammatillinen ydinosaaminen

Oman työprosessin ja työtehtävien tuntemus

Työn suunnittelun ja organisoimisen taidot

Työvälineiden, materiaalien ja -menetelmien tuntemus

Työmenetelmien hallinta käytännössä

Motivaatiotekijät

Kestävä kehitys osana ammatti-identiteettiä ja työn laatua

Sisäinen oppimisen ja osaamisen halu

Tavoitteellisuus ja oikean tasoiset oppimisen haasteet (kompetenssit vs. kvalifikaatiot)

Opetuksen kiinnostavuus, mielekkyys ja tarkoituksenmukaisuus

Palaute, kannustus ja palkitseminen

AMMATTITAITO/KOMPETENSSI

**VOIMAAN-
TUMINEN**

**Ammatillinen
oppiminen,
ydinosaaminen**

**Kestävän
kehityksen
tiedot ja taidot**

MOTIVAATIO

**Sisäinen halu
oppia**

**Kestävän
kehityksen
kokeminen
tärkeäksi**

Taidot/asenteet

**Aikuiskoulutuksen
kestävän kehityksen
pedagoginen malli**

Kestävän kehityksen web-arviointijärjestelmän rakentaminen

OKKA-säätiö on saanut OKM:ltä rahoituksen kestävän kehityksen web-arviointijärjestelmän rakentamiseen.

Hankkeen tavoitteena on

- tuottaa web-pohjaisia työkaluja, jotka tukevat kestävän kehityksen kytkemistä osaksi ammatillisten (ja muiden) oppilaitosten laadunhallintaa
- tuottaa web-pohjaiset työkalut Oppilaitosten kestävän kehityksen sertifikaatin hakemista varten
- vahvistaa erityisesti kestävän kehityksen kytkemistä työssäoppimiseen

Hanketta koordinoi OKKA-säätiö ja sen kumppaneita ovat Savonlinnan ammatti- ja aikuisopisto/koulutuskuntayhtymä, Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä, Savon ammatti- ja aikuisopisto/koulutuskuntayhtymä sekä Osuuskunta Eco-One.

Hanke toteutetaan ajalla 1.11.2012 – 1.12.2014.

Kestävän kehityksen web-arviointijärjestelmän toteutus

Kestävän kehityksen web-arviointijärjestelmä

- Joustava käytössä (esim. valikoidut arviointialueet)
- Arviointitiedon yhteenvedot, seuranta- ja vertailutiedot
- Käyttö maksuton oppilaitoksille
- Ylläpitäjä OKKA-säätiö (vastaa järjestelmän ylläpidosta myös kehittämishankkeen päätyttyä)

Oppilaitosten kestävän kehityksen sertifiointi

- kriteerit ja työkalut kestävän kehityksen arviointiin johtamisessa, opetuksessa ja toimintakulttuurissa

1. Työkalut TOP:n kehittämiseen

- opiskelijan keke-osaamisen arviointi
- työssäoppimisen keke-oppimispolku
- työssäoppimisen keke-arviointikysymykset

2. Työkalut toiminnan arviointiin

- kestävän kehityksen kriteerien pohjalta räätälöidyt arviointityökalut käytettäväksi joustavasti laadunarvioinnissa

3. Työkalut kestävän kehityksen arviointiin ja sertifiointiin

- toiminnan kokonaisvaltainen teema-arviointi kestävän kehityksen kriteerien pohjalta
- itsearviointi sertifiointia varten

4. Oppimispolkutyökalu

- työkalu kestävän kehityksen tai muun teeman toteutuksen suunnitteluun tutkinnon läpi ulottuvana oppimispolkuna

5. Kestävän kehityksen indikaattoripankki

- seuranta- ja vertailutiedot (oppilaitoksille, auditoijille, opetus- ja ympäristöhallinnolle)

Oppilaitosten kestävän kehityksen sertifiointi

Erkka Laininen

OKKA-säätiö

Rautatieläisenkatu 6 A

00520 Helsinki

erkka.laininen@okka-saatio.com

puh. 050 3729 195

www.koulujaymparisto.fi

OKKA

OPETUS-, KASVATUS-
JA KOULUTUS-
ALOJEN SÄÄTIÖ